

ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКУ ПЕРЕБІГУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ ЗА УЧАСТЮ ПРОКУРОРА

Ніна Кучерук

провідний науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради юстиції Національної школи суддів України

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКУ ПЕРЕБІГУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

об'єктивні

суб'єктивні

факт порушення права

обізнаність особи з
фактом порушення
або особою
порушника

Процесуальний статус прокурора у господарському процесі

прокурор як
самотійний учасник
господарського
процесу поряд із
сторонами та іншими
учасниками судового
процесу

прокурор, який має
«подвійний» статус –
прокурора та
позивача одночасно

ПОЧАТОК ПЕРЕБІГУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ЗА УЧАСТЮ ПРОКУРОРА

якщо у передбачених законом випадках з позовом до господарського суду звернувся прокурор, що не є позивачем, то позовна давність обчислюватиметься від дня, коли про порушення свого права або про особу, яка його порушила, довідався або мав довідатися саме позивач, а не прокурор

якщо позивачем у справі виступає прокурор, то позовна давність обчислюється від дня, коли про порушення або про особу, яка його допустила, довідався або мав довідатися відповідний прокурор

Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів» від 29.05.2013 р. № 10

НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

ПРОКУРОР ЯК САМОСТІЙНИЙ УЧАСНИК ПРОЦЕСУ

норми щодо початку перебігу позовної давності, встановлені для сторін, особи, права або інтереси якої порушено, поширюються і на звернення прокурора до суду із заявою про захист цієї особи (постанова ВСУ від 13.05.2015 р. 3-126гс15,

суд дійшов помилкового висновку, що відлік позовної давності починається з моменту виявлення прокуратурою під час проведення перевірки відсутності у позивача повноважень щодо передачі спірної земельної ділянки в оренду (постанова ВСУ від 23.12.2014 р. у справі № 3-194гс14)

ПРОКУРОР-ПОЗИВАЧ

положення закону про початок перебігу позовної давності поширюється й на звернення прокурора до суду із заявою про захист державних інтересів (постанова ВСУ від 30.09.2015 р. у справі № 3-374гс15)

МОТИВИ СУДУ

Оскільки прокурор та позивачі не є сторонами оспорюваних угод та були позбавлені права під час судового розгляду перевірити повноваження осіб, які укладали оспорювані правочини, а про обставини, які стали підставою звернення до суду, прокуратура дізналася лише зі звернення голови позивача 1, початок перебігу позовної давності слід обраховувати не з моменту, коли прокуратурі стало відомо про наявність оспорюваних правочинів, а з моменту, коли органи прокуратури дізнались про факт відсутності у представника відповідача необхідного обсягу дієздатності.

**Постанова ВСУ від 20.08.2013 р.
у справі № 6/17-4949-2011.**

МОТИВИ СУДУ

Норми, установлені частиною 1 статті 261 ЦК України щодо початку перебігу позовної давності, поширюються і на звернення прокурора з позовом до суду, оскільки прокурор відповідно до ст. 29 ГПК України несе обов'язки і користується правами сторони, крім права на укладення мирової угоди.

**Постанова ВСУ від 27.05.2014 р.
у справі № 3-23гс14.**

НЕДОЛІКИ ПОЗИЦІЇ

Стаття 29 ГПК України є нормою процесуального закону, що визначає лише процесуальні права прокурора, тоді як норми щодо перебігу позовної давності відносяться до норм матеріального права.

ЦК України не пов'язує перебіг позовної давності з обізнаністю прокурора про порушення прав позивача.

«Позовна давність регулюється нормами матеріального права»

Постанови ВСУ від 07.10.2015 р. у справі № 3-846гс15, від 23.12.2014 р. у справі № 916/2414/13)

**ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ У СПРАВАХ ПРО ВИЗНАННЯ
НЕЗАКОННИМ ПРАВОВОГО АКТА ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ
ВЛАДИ, ОРГАНУ ВЛАДИ АР КРИМ АБО ОРГАНУ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЯКИМ ПОРУШЕНО
ПРАВО ВЛАСНОСТІ АБО ІНШЕ РЕЧОВЕ ПРАВО ОСОБИ**

ЗАГАЛЬНЕ ПРАВИЛО

власник або інша особа має право
звернутися до суду з таким позовом
протягом 3 років з дня набрання чинності
Законом України «Про внесення змін до
деяких законів України щодо вдосконалення
порядку здійснення судочинства» від
20.12.2011 № 4176-VI

*П. 5 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про
внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення
порядку здійснення судочинства» від 20.12.2011 № 4176-VI*

ВИНЯТКИ

на позови прокуратури, які пред'являються від імені держави і направлені на захист права державної власності, порушеного незаконними правовими актами органу державної влади поширюється положення статті 257 ЦК України щодо загальної позовної давності

З постанови ВСУ від 16.09.2015 р. у справі № 6-68цс15:

«З огляду на статус держави та її органів як суб'єктів владних повноважень, положення пункту 4 частини першої статті 268 ЦК України не поширюються на позови прокуратури, які пред'являються від імені держави і направлені на захист права державної власності, порушеного незаконними правовими актами органу державної влади. На такі позови поширюється положення статті 257 ЦК України щодо загальної позовної давності, і на підставі частини першої статті 261 цього Кодексу перебіг позовної давності починається від дня, коли держава в особі її органів як суб'єктів владних повноважень довідалася або могла довідатися про порушення прав і законних інтересів.»

У постанові ВСУ від 16.12.2015 р. у справі №6-2510ц15 суд уточнив, що вказана правова позиція стосується правовідносин, які виникають із оскарження державою правових актів органів державної влади, та ґрунтується на тому, що держава відповідальна за прийняті її органами незаконні правові акти й несе ризик спливу строку позовної давності на оскарження нею (державою) незаконних правових актів державних органів, якими порушено право власності чи інше речове право.

УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В ПОНОВЛЕННІ СТРОКІВ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

позиція Пленуму ВГС
України

Закон не визначає, з чиєї ініціативи суд визнає причини пропущення позовної давності поважними. Відповідна ініціатива може виходити й від позивача та інших учасників судового процесу, зокрема, прокурора, який не є стороною у справі
(п. 2.2. постанови Пленуму ВСУ «Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів» від 29.05.2013 р. № 10)

позиція ВСУ

закон не наділяє прокурора повноваженнями ставити питання про поновлення строку позовної давності за відсутності такого клопотання з боку самої особи, в інтересах якої прокурор звертається до суду
(постанова ВСУ від 25.03.2015 р. у справі № 3-21гс15)

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

**Національна школа
суддів України**

вул. Жилянська, 120 а,
м.Київ, 01032.